

הפרויקט הלאומי
לקהילה האתיופית
בישראל:
תוכנית SPACE
למתן סיוע לימודי
2018

רות ברוך-קוברסקי | וצ'סלב קונסטנטינוב

דאירס-ג'וינט-ברוקדייל
MYERS-JDC-BROOKDALE
מאירס-ג'וינט-ברוקדייל

המחקר הוזמן ומומן על ידי הפרויקט הלאומי לקהילה האתיופית בישראל

עריכת לשון: רויטל אביב מתוק
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | סיון תש"ף | יוני 2020

מילון מונחים

זכאות לבגרות

תלמיד שהשיג בגרות מלאה בהתאם לדרישות משרד החינוך

לא קרובים לזכאות לבגרות

תלמידים שלא ניגשו לבגרות, או ניגשו לפחות מ-14 יחידות לימוד

השיגו תעודת בגרות חלקית

תלמידים שהגיעו ל-14 יחידות לימוד לפחות, אך פחות מן הזכאות לבגרות מלאה

זכאות לבגרות איכותית

תלמידים שהשיגו בגרות מלאה הכוללת לפחות 4 יחידות לימוד באנגלית, המאפשרת בכך הרשמה לאוניברסיטה

בתי ספר 'חדשים' בתוכנית

בתי ספר שבהם החלה התוכנית לפעול שנה או שנתיים לפני סיום בגריות 2018. כלומר, התלמידים שסיימו י"ב בשנת 2018 יכלו להיחשף לתוכנית רק החל מכיתה י"א או י"ב

בתי ספר 'ותיקים' בתוכנית

בתי ספר שבהם התוכנית פועלת לפחות 3 שנים ברציפות. כלומר, התלמידים שסיימו י"ב בשנת 2018 יכלו להיחשף לתוכנית במשך כל שנותיהם בתיכון, לפחות

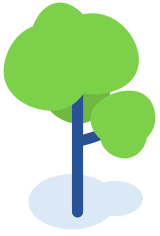
הפרויקט
הלאומי
לקהילה
האתיופית
בישראל

על הפרויקט הלאומי לקהילה האתיופית בישראל

הפרויקט הלאומי לקהילה האתיופית בישראל (ENP) הוא פרי יוזמה משותפת של ממשלת ישראל, פדרציות יהודיות בתפוצות ונציגות הקהילה האתיופית בישראל. מטרת העל של הפרויקט היא להביא לשילוב מלא ומוצלח של יוצאי אתיופיה בחברה הישראלית.

מיוזמה זו נוצרה שותפות ייחודית המאגדת תחת קורת גג אחת את הפדרציות היהודיות של צפון אמריקה (JFNA), ממשלת ישראל, נציגי הארגונים של קהילת יוצאי אתיופיה, הסוכנות היהודית לישראל (JAFI), ג'וינט-ישראל (JDC) וקרן היסוד. הפרויקט החל לפעול בשנת 2005, והוא פועל מאז ועד היום. הייחודיות של הפרויקט הלאומי מתבטאת בשיתוף בני הקהילה האתיופית כמקבלי החלטות ומובילי תוכניות. הטמעת תוכנית הממשלה "הדרך החדשה" בשנת 2016 הביאה לשילוב של תלמידים שאינם יוצאי אתיופיה בתוכנית (20% מן התלמידים המשתתפים בתוכנית).

חוברת זו מכילה את תמצית דוח מחקר הערכה: 'הפרויקט הלאומי לקהילה האתיופית בישראל: תוכנית SPACE למתן סיוע לימודי 2018'.

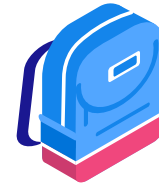

התוכנית הממשלתית לשילוב יוצאי אתיופיה היא סדרת החלטות ממשלה המכוונות לקדם את שילובם המיטבי של האזרחים יוצאי אתיופיה בחברה הישראלית בתחומי הלימודים וההשכלה, התעסוקה, הדיור, המשפחה והקהילה, וכן המעורבות החברתית והאזרחית.

רכיבי הפרויקט

תוכניות לבוגרים: מנהיגות
קהילתית, העצמת הורים
ומלגות לסטודנטים

תוכנית ²SPACE לקידום
הישגים לימודיים של תלמידים
בכיתות ז'-י"ב

על המחקר

המחקר עוקב אחר הישגיהם בבחינות הבגרות של תלמידי י"ב שהשתתפו בתוכנית

התלמידים המשתתפים מאותרים בקובצי הנתונים במשרד החינוך, וזהותם מוצפנת למניעת זיהוי

קובצי משרד החינוך כוללים מידע על מאפייני התלמיד, על מאפייני בית הספר, על הישגים במיצ"ב (מדדי יעילות וצמיחה בית ספרית) ועל הישגים בבגרות, המנותח במחקר הזה כדי ללמוד על מאפייני התלמידים המשתתפים ועל השפעת התוכנית על הישגיהם הלימודיים בבגרות

תוכנית SPACE – תוכנית לתגבור לימודי

התוכנית החלה לפעול בשנת 2005 עקב הפער הגדול בין אחוז הזכאים לבגרות מלאה בקרב תלמידים יוצאי אתיופיה ובין אחוז זה בקרב יתר התלמידים בחינוך העברי: פער של 19 נקודות האחוז באחוז הזכאים לתעודת בגרות, ופער של 33 נקודות האחוז באחוז הזכאים לתעודת בגרות איכותית בשנת 2004.

- ▶ התגבור ניתן לתלמידי חטיבות ביניים ובתי ספר תיכון
- ▶ התגבור ניתן בקבוצות לימוד קטנות של 4-9 תלמידים
- ▶ התגבור נערך בבית הספר אחרי שעות הלימודים וכולל גם הזנה
- ▶ כל תלמיד מקבל ארבע שעות שבועיות במקצועות שונים, בדגש על מתמטיקה, אנגלית ולשון
- ▶ התגבור מיועד לכלל התלמידים יוצאי אתיופיה הלומדים בבתי הספר המשתתפים בתוכנית ואינם שייכים לחינוך המיוחד או אינם מקבלים מענים מתוכניות תוספתיות אחרות
- ▶ את התגבור מוציאים כיום לפועל שני גופים: ברנקו-וייס והחברה למתנ"סים

מאפייני
תלמידי י"ב
שהשתתפו
בתוכנית
SPACE
בשנת 2018

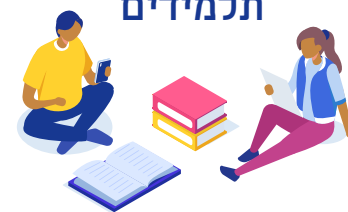
התלמידים למדו ב-75 בתי ספר, רובם היו 'חדשים' בתוכנית

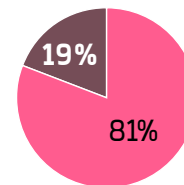
45 בתי ספר 'חדשים' בתוכנית
30 בתי ספר 'זתיקים' בתוכנית

כל תלמידי י"ב המשתתפים בתוכנית

1,021
תלמידים

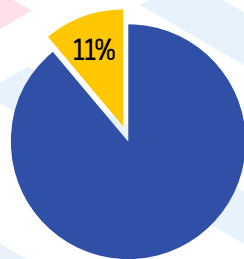
194
תלמידים
שאינם
יוצאי
אתיופיה

827
תלמידים
יוצאי
אתיופיה

75% מתלמידי י"ב יוצאי אתיופיה, שלמדו בבתי הספר שבתוכנית, השתתפו בה

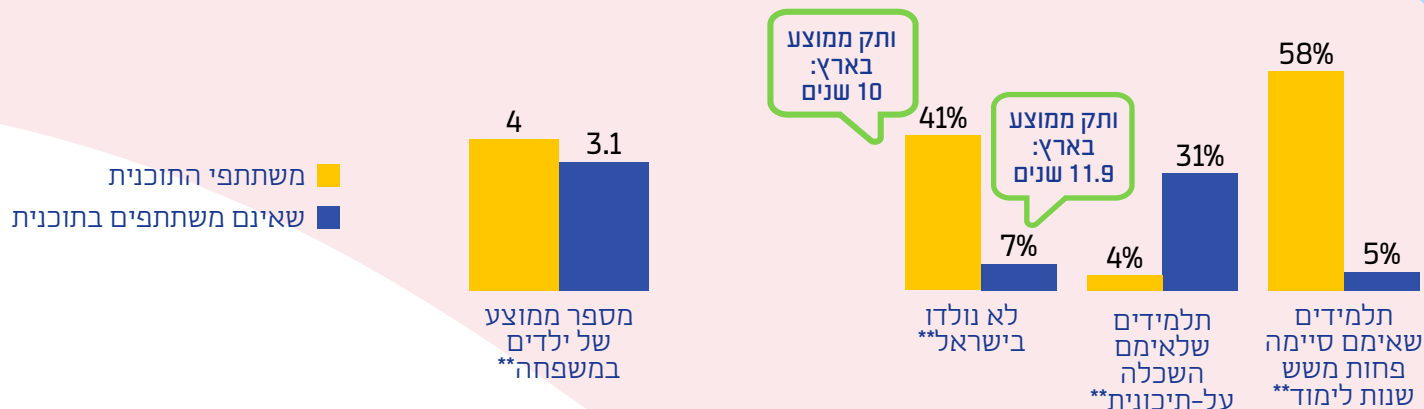
סך הכול השתתפו בתוכנית 11% מכלל תלמידי י"ב (יוצאי אתיופיה ושאינם יוצאי אתיופיה) שלמדו בבתי הספר שבתוכנית

משתתפי התוכנית מתוך
כלל תלמידי י"ב בבתי
הספר שבתוכנית

לתלמידי התוכנית רקע חברתי-כלכלי חלש יותר מזה של תלמידים שאינם משתתפים בתוכנית הלומדים באותם בתי הספר

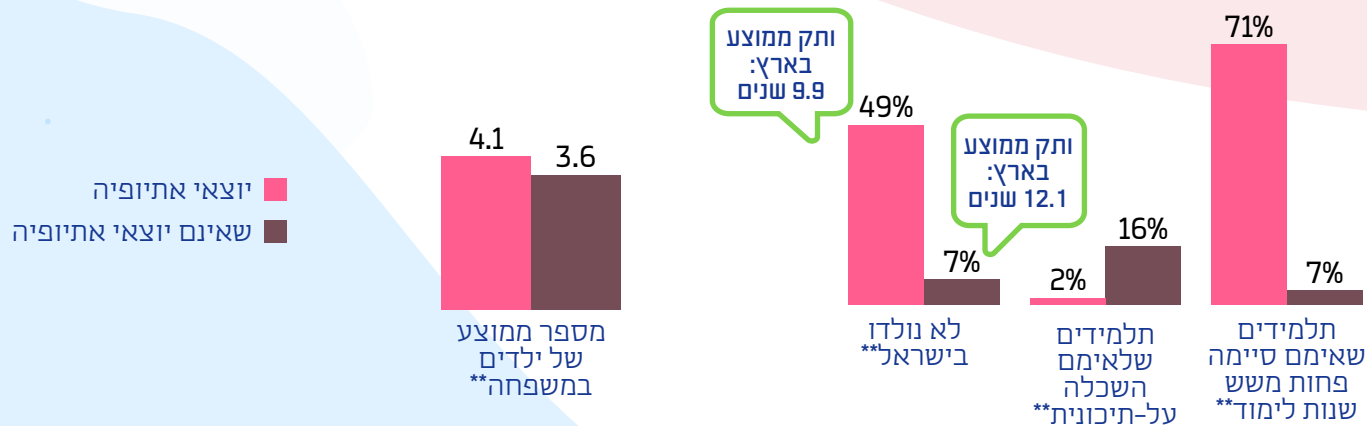

לכל תלמידי התוכנית רקע לימודי חלש מזה של תלמידים שאינם משתתפים בתוכנית מאותם בתי הספר

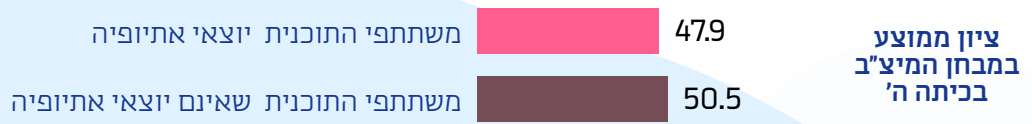

*N=7866 משתתפי התוכנית, N=1021 שאינם משתתפים בתוכנית, $p < 0.01$ | % ילידי ישראל והשכלת אם נבדק ע"י מבחן χ^2 | מספר ממוצע של ילדים במשפחה נבדק ע"י מבחן One-Way Anova

לתלמידי התוכנית יוצאי אתיופיה רקע חברתי-כלכלי חלש יותר מזה של תלמידי התוכנית שאינם יוצאי אתיופיה

לתלמידי התוכנית יוצאי אתיופיה רקע לימודי דומה לזה של תלמידי התוכנית שאינם יוצאי אתיופיה

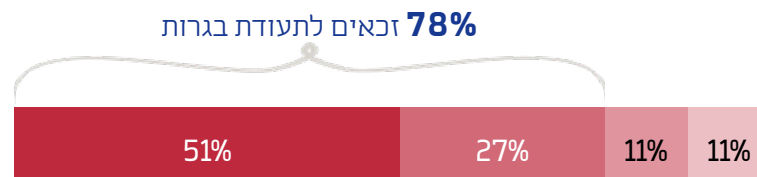
יוצאי אתיופיה N=827, שאינם יוצאי אתיופיה N=194 | $p < 0.01^{**}$ | | ילידי ישראל והשכלת אם נבדקו ע"י מבחן χ^2 | מספר ממוצע של ילדים במשפחה נבדק ע"י מבחן One-Way Anova

הישגיהם של
תלמידי י"ב
יוצאי אתיופיה
שהשתתפו
בתוכנית SPACE
בשנת 2018

78% ממשתתפי התוכנית היו זכאים לבגרות מלאה, רובם היו זכאים גם לבגרות איכותית

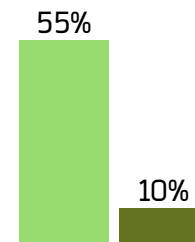
- זכאים לתעודת בגרות איכותית
- זכאים לתעודת בגרות בסיסית
- זכאים לתעודת בגרות חלקית
- לא קרובים לזכאות לבגרות

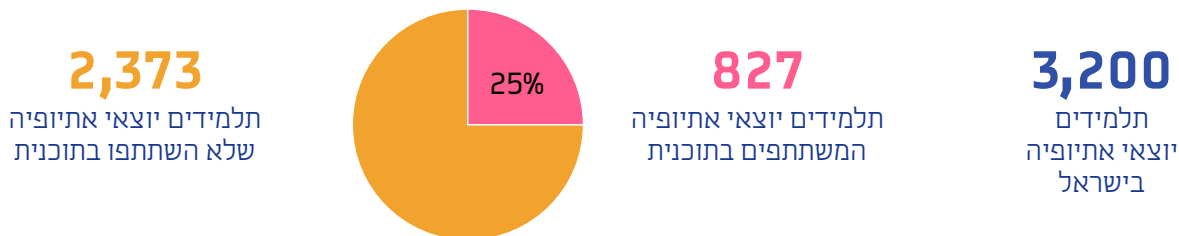
כמחצית מבגרות התוכנית ניגשו ל-4-5 יחידות בגרות באנגלית המאפשרת השגת בגרות איכותית, עשירית ניגשו ל-4-5 יחידות בגרות במתמטיקה

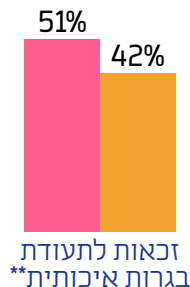
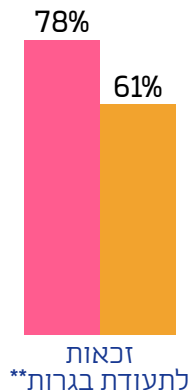
- ניגשו ל-4-5 יחידות לימוד באנגלית
- ניגשו ל-4-5 יחידות לימוד במתמטיקה

בשנת 2018 למדו בתוכנית רבע מתלמידי י"ב יוצאי אתיופיה בישראל

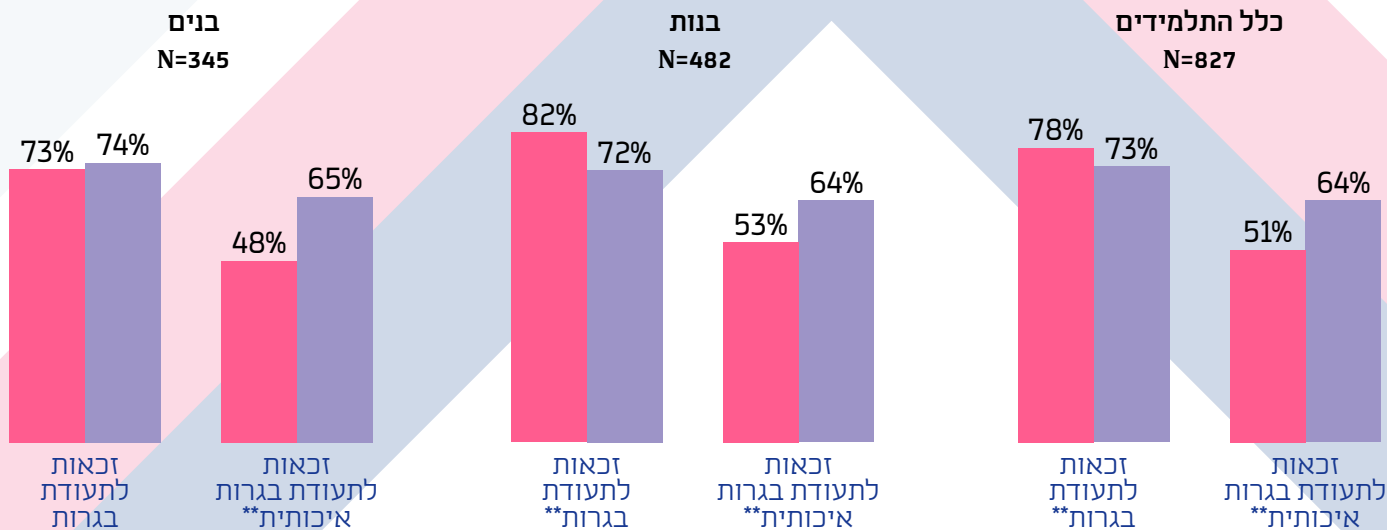

משתתפי התוכנית הגיעו להישגים גבוהים יותר מאלו של תלמידים יוצאי אתיופיה שלא השתתפו בתוכנית, הן באחוז הזכאים לבגרות והן באחוז הזכאים לבגרות איכותית

** $p < 0.01$ לפי מבחן χ^2 | רק בתי ספר המגישים לבגרות

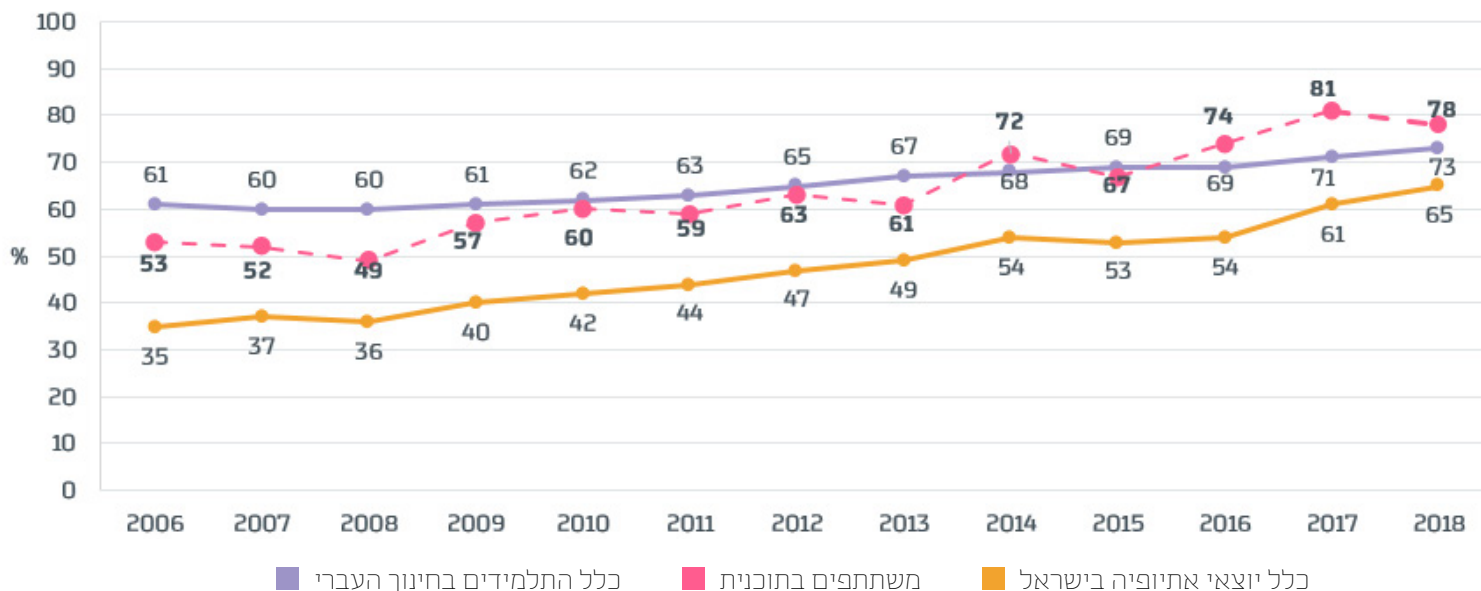
משתתפי התוכנית השיגו אחוזי זכאות גבוהים מאלו של כלל התלמידים בחינוך העברי, הודות להישגיהן הגבוהים של הבנות. אחוז הזכאים לבגרות איכותית נמצא גבוה יותר בקרב כלל התלמידים בחינוך העברי

משתתפי התוכנית ■
 כלל התלמידים בחינוך העברי ■

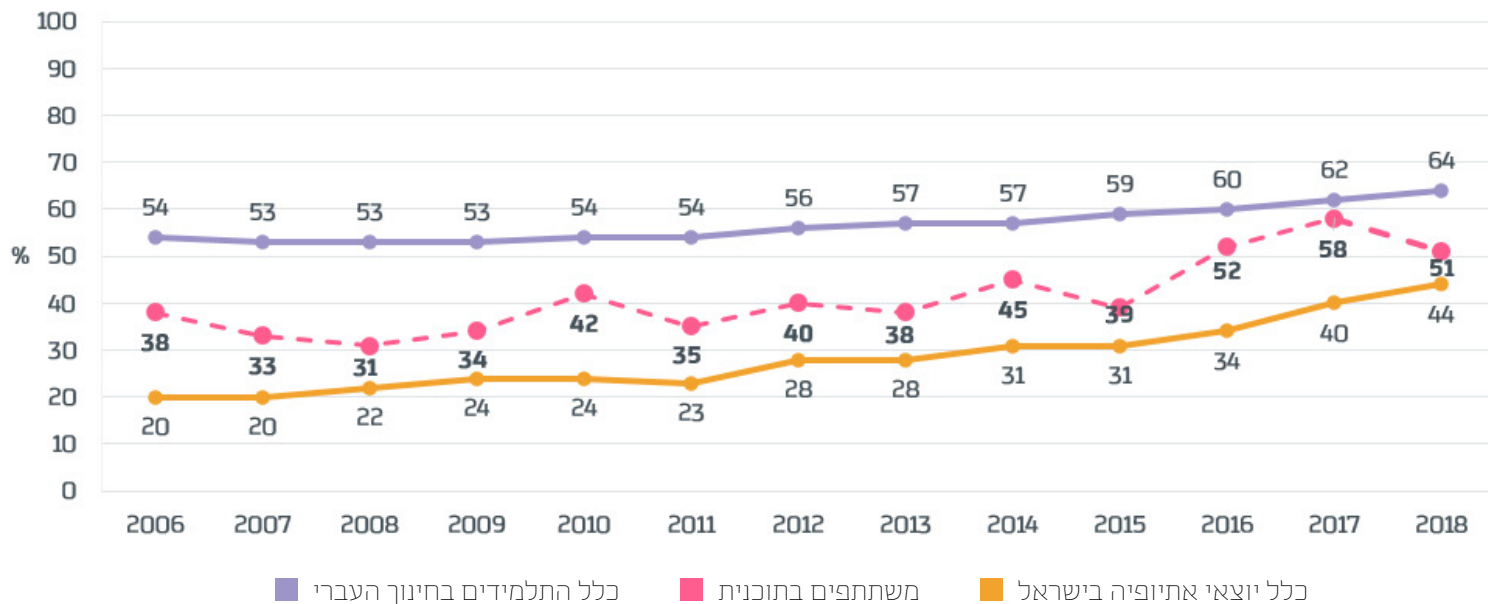
$p < 0.01$ לפי מבחן χ^2 | רק בתי ספר המגישים לבגרות

בדומה לשנים 2016 ו-2017, בשנת 2018 היה אחוז הזכאים לבגרות בקרב יוצאי אתיופיה שהשתתפו בתוכנית גבוה מזה של כלל התלמידים בחינוך העברי
 לאורך כל השנים אחוז הזכאים לבגרות מקרב משתתפי התוכנית היה גבוה מזה של כלל התלמידים יוצאי אתיופיה

בשנים 2006-2018 נתנה תוכנית SPACE סיוע לימודי ל-12%-25% מתלמידי י"ב יוצאי אתיופיה | הרכב בתי הספר המשתתפים בתוכנית משתנה בין השנים, ולכן ייצוגם מופיע בנפרד לכל שנה

אחוז הזכאים לבגרות איכותית מקרב משתתפי התוכנית נשאר עדיין נמוך מזה של כלל התלמידים בחינוך העברי, אך לאורך כל השנים היה גבוה מזה של כלל התלמידים יוצאי אתיופיה

בשנים 2006-2018 נתנה תוכנית SPACE סיוע לימודי ל-12%-25% מתלמידי י"ב יוצאי אתיופיה | הרכב בתי הספר המשתתפים בתוכנית משתנה בין השנים, ולכן ייצוגם מופיע בנפרד לכל שנה

השפעת תוכנית
SPACE על
שיפור הישגי
הבגרות של
תלמידים יוצאי
אתיופיה

בחינת השפעת התוכנית מאפשרת ללמוד האם ההישגים הגבוהים שנצפו בקרב משתתפי התוכנית הושפעו מהשתתפותם בתוכנית SPACE

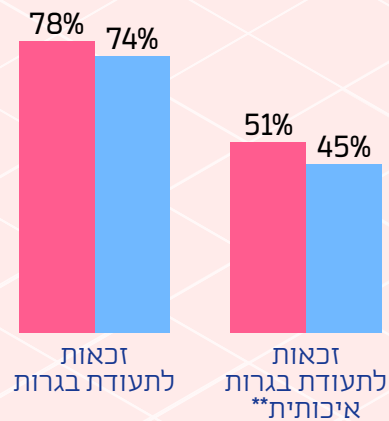
ההשפעה נבדקה בנפרד: לפי ותק בית הספר בתוכנית, לפי בנים לעומת בנות ולפי ילידי אתיופיה לעומת ילידי ישראל

ההשפעה נבדקה בעזרת שיטת ניתוח Nearest Neighbor Analysis, ולכל תלמיד שהשתתף בתוכנית הוצמדו תלמידים שהיו להם מאפיינים דומים* אבל לא השתתפו בתוכנית

*דמיון על פי: מאפיינים אישיים (מין, ארץ לידה, השכלת אם) ומאפיינים בית ספריים (זרם, אחוז הזכאים לבגרות באותה השנה בכלל ביה"ס, מדד טיפוח)

תוכנית SPACE העלתה את אחוז התלמידים יוצאי אתיופיה שהשיגו תעודת בגרות איכותית

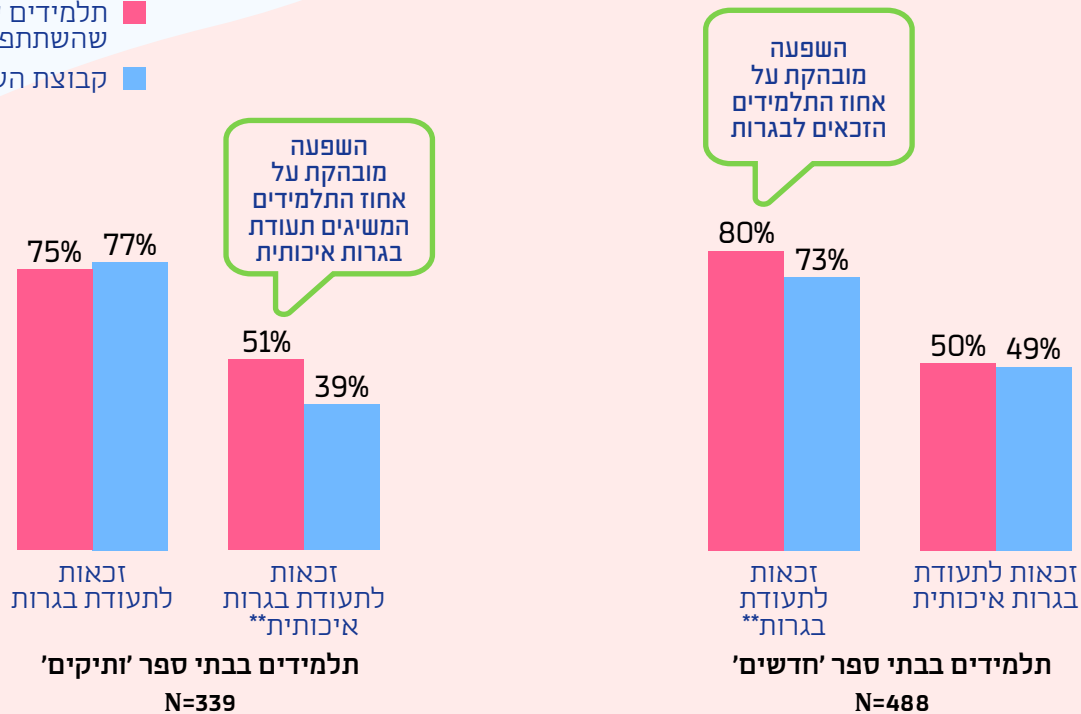

תלמידי אתיופיה שהשתתפו בתוכנית SPACE

קבוצת השוואה

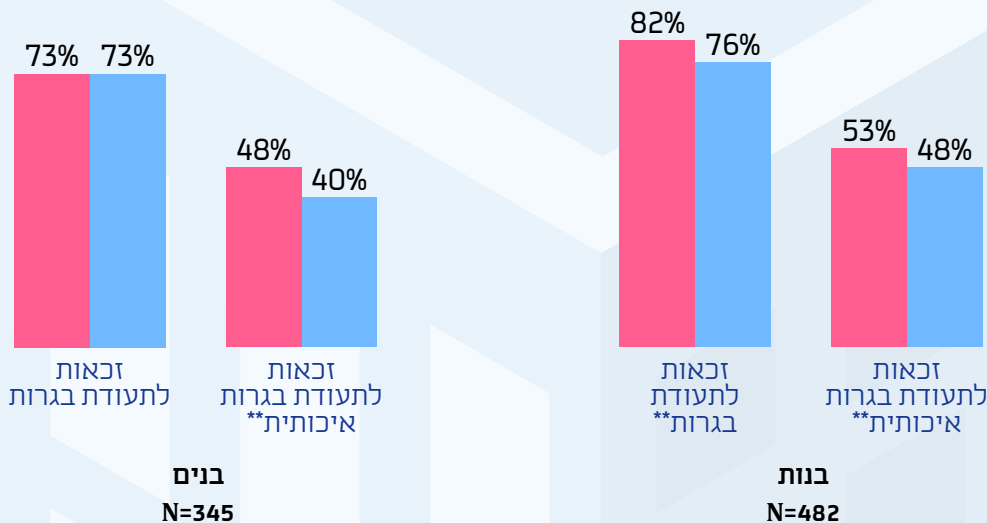
חשיפה ארוכה של המשתתף לתוכנית העלתה את סיכוייו להשיג תעודת בגרות איכותית, ואילו חשיפה קצרה השפיעה רק על השגת זכאות לבגרות

■ תלמידים יוצאי אתיופיה
 שהשתתפו בתוכנית SPACE
■ קבוצת השוואה

(בתי ספר 'ותיקים' = התוכנית פעלה בקרב תלמידי י"ב לפחות 3 שנים ברציפות עד סוף 2018) | Paired T-test | $p < 0.01^{**}$ | $p < 0.05^*$

התוכנית העלתה את אחוז הזכאות לתעודת בגרות איכותית הן בקרב בנים והן בקרב בנות
 בקרב הבנות ניתן לראות השפעה מובהקת גם על אחוז הזכאות לתעודת בגרות

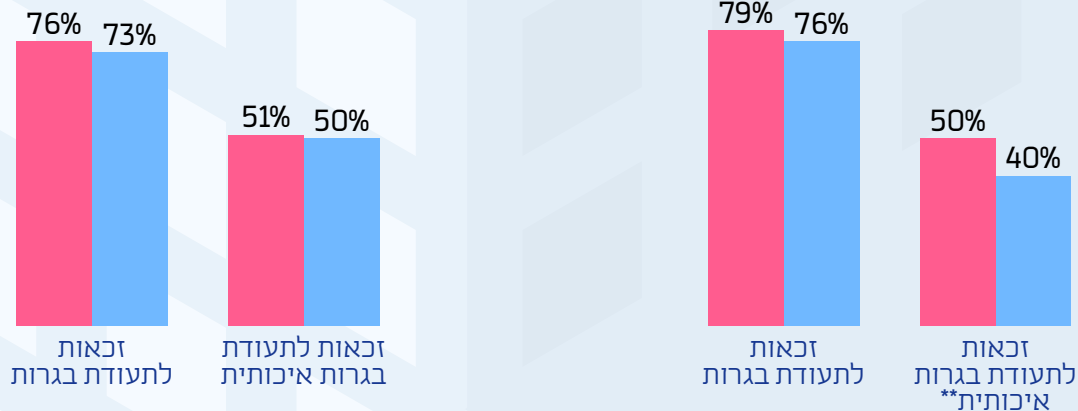

תלמידים יוצאי אתיופיה שהשתתפו בתוכנית SPACE קבוצת השוואה

Paired T-test | *p<0.05 | **p<0.01

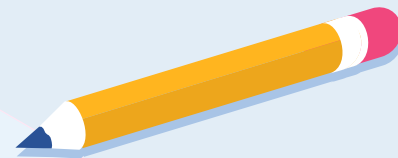
לתוכנית השפעה מובהקת על אחוז הזכאים לתעודת בגרות איכותית בקרב תלמידים ילידי אתיופיה

ילידי ישראל
N=419

ילידי אתיופיה
N=408

■ תלמידים יוצאי אתיופיה שהשתתפו בתוכנית SPACE
■ קבוצת השוואה

Paired T-test | **p<0.01

בשנת 2018 אחוז הזכאים לתעודת בגרות בקרב יוצאי אתיופיה שהשתתפו בתוכנית היה גבוה מאחוז זה בקרב כלל התלמידים בחינוך העברי.

הישגים אלה בולטים במיוחד אם מביאים בחשבון את הרקע הלימודי והאישי החלש יותר של המשתתפים בתוכנית לעומת כלל התלמידים בחינוך העברי.

הישגיהם של משתתפי התוכנית גבוהים, רובם סיימו את הלימודים בתיכון עם זכאות לתעודת בגרות ומחציתם עם תעודת בגרות העומדת בדרישות ההרשמה לאוניברסיטה.

נמצא כי התוכנית משפיעה באופן שונה על קבוצות אוכלוסייה שונות.

בולטת ההשפעה החיובית על השגת בגרות איכותית בקרב תלמידים הלומדים בבתי ספר 'ותיקים', בקרב תלמידים שנולדו באתיופיה ובקרב בנים ובנות.

כדי ללמוד האם הישגיהם של תלמידים אלו הושפעו באופן חיובי מהשתתפותם בתוכנית, נערכו ניתוחים מול קבוצת השוואה.

ניתוחים אלו מלמדים על השפעה חיובית של תוכנית SPACE על הישגי כלל התלמידים יוצאי אתיופיה שהשתתפו בה הזכאים לתעודת בגרות איכותית, העומדת בדרישות ההרשמה לאוניברסיטה.

המלצות

ההשפעה החיובית שנמצאה על השגת בגרות איכותית בקרב תלמידים הלומדים בבתי ספר 'ותיקים', אך לא בקרב בתי ספר 'חדשים', מצביעה על היתרון הטמון בחשיפת התלמידים אליה לאורך כל זמן הסיוע שהיא מציעה.

יש לדאוג לרצף מענים שיאפשרו חשיפה מקסימלית לתוכנית.

בעקבות ההשפעה השונה של התוכנית על קבוצות אוכלוסייה שונות יש צורך להבין את מקור הפער, ולתת מענה מותאם לכל קבוצת אוכלוסייה.

ההשפעה המיטבית של התוכנית
על השגת תעודת בגרות איכותית
בקרב משתתפיה, מסייעת
לצמצם את הפער בין כלל
התלמידים בחינוך העברי.

עם זאת, פער זה עדיין לא נסגר,
ויש להמשיך ולפעול לקידום
הישגיהם ולבחון אפשרויות
נוספות לחיזוק התלמידים.

חוברת זו מכילה את תמצית דוח מחקר הערכה 'הפרויקט הלאומי לקהילה האתיופית בישראל: תוכנית SPACE למתן סיוע לימודי 2018. לדוח המחקר המלא [לחצו כאן](#).

